

Standardizirani kompetenčno usmerjeni pisni
zrelostni izpit/zrelostni in diplomski izpit

17. september 2018

Slovenščina

Komentar k nalogam

Tema:	Literatura – umetnost – kultura
Naslov:	Ciril Zlobec: <i>Mladost</i> Ervin Fritz: <i>Song o mladosti</i>
Besedilna vrsta:	Interpretacija besedila
Obseg:	450–550
Pojasnila k situacijskemu kontekstu:	–
Izpolnitev naloge glede vsebine:	
Pisna dejanja, ki naj bodo izpolnjena s posebnim ozirom na besedilno vrsto:	obnova, opis, pripoved, razlaga, utemeljitev
Jedro sporočilo (jedrna sporočila)/pomembna posamezna sporočila priloženega besedila/priloženih besedil:	Priloga 1: Mladost je vesela, izpira celo umazanijo z ulice; mlada, neukročena leta zmorejo skoraj vse. Priloga 2: Mladost je norost, čez jarek skače, kjer je most: ■ mladost je neukrotljiva, hoče z glavo skozi zid, ■ poziv, da naj bi se imeli vsi radi, stari in mladi.
Možnosti za delovno nalogo 1: Obnovite ...	Priloga 1: Mladost je vesela, izpira celo umazanijo z ulice; mlada, neukročena leta zmorejo skoraj vse. Četudi se za mladim človekom sive hiše spet stisnejo skupaj in je na cesti prah, se s smehom svojih neukročnih let te hiše spet razmaknejo in se na nebu spet boči sinji slavalok. Priloga 2: Mladost je norost, čez jarek skače, kjer je most: ■ mladost je neukrotljiva, hoče z glavo skozi zid, ■ poziv, da naj bi se imeli vsi radi, stari in mladi, ■ ne drži se norm in tega, »kar naj bi bilo« (politično – uhaja v levo, spotakne – marsikakšno Evo in – sita zljajanih napevov – ...), ■ mladost je tudi modra in blaga.
Možnosti za delovno nalogo 2: Analizirajte ...	Priloga 1: ■ pesem ima 4 kitice, ■ kitice niso enako dolge: 9, 7, 8, 10 vrstic/verzov, ■ svobodni verz, ■ metafore: siva hiša – pusta vsakdanjost, sinji slavalok visokega neba – svoboda, veličina sveta in možnosti, veselje, moč ... ■ retorična vprašanja: Kam?, ■ ukrasni pridevki (epiteton ornans): mladi smeh, sive hiše, sinji slavalok, visoko nebo, zlobne starke ...

	Priloga 2: ■ pesem sestoji iz 5 kitic, ■ vsaka kitica ima 6 vrstic/verzov, ■ rima: a b a a c b; d b d d d b, ■ refren: mladost je pač mladost, čez jarek skače, kjer je most.
Možnosti za delovno nalogo 3: Primerjajte ...	Priloga 1: Mladost zmore skoraj vse, mlad človek se počuti svobodnega, zanj ni umazanije in smeti, saj njegov smeh vse spremeni v sinje nebo oz. slavalok veselja. Mlademu človeku ni mar za to, kar je na »tleh«, gleda v višave, v sinje nebo – zanj je svet lep. Mladost lahko enačimo s svobodo, lepoto, močjo, veličino ... Priloga 2: Mladost je kljub vsemu modra, blaga in vsi ljudje naj bi se imeli radi, ne glede na starost. Vsebino lahko povzamemo s pregovorom: Mladost je norost, čez jarek skače, kjer je most.
Možnosti za delovno nalogo 4: Interpretirajte ...	Priloga 1: ■ Se počuti kandidat zaradi svoje mladosti tako »močan, da zmore skoraj vse«? ■ Je mladost lepa, ker se nad njo/nad mladostnikom boči sinji slavalok? ■ Je na »cesti mladih« veliko prahu, umazanije ali jim je z rožami postlano? Priloga 2: ■ Mladost je norost, ker si mladi več upajo kot odrasli. ■ Mladi si lahko privoščijo več »neumnosti« kot odrasli. ■ Mladim skoraj nihče nič ne zameri. ■ Mladi gredo z glavo skozi zid ali pa tudi ne. ■ Vedenje mladih je odvisno tudi od vzgoje, kulture ...

Tema:	Literatura – umetnost – kultura
Naslov:	Odnos do jezika in identitete
Besedilna vrsta:	Komentar
Obseg:	270–330
Pojasnila k situacijskemu kontekstu:	Povod: komentar v dijaškem glasilu Vloga: dijakinja/dijak Naslovnik: bralke/bralci glasila
Izpolnitev naloge glede vsebine:	
Pisna dejanja, ki naj bodo izpolnjena s posebnim ozirom na besedilno vrsto:	obnova, ocena, opis, pripoved, razlaga, utemeljitev
Jedro sporočila (jedra sporočila)/pomembna posamezna sporočila priloženega besedila/priloženih besedil:	Predstavitev umetnice Eve Petrič in njenega bivanja med identitetami.
Možnosti za delovno nalogo 1: Povzemite ...	Eva Petrič živi na Dunaju in v New Yorku, doma pa je na Bledu in se počuti kot Slovenka. To poudarja pri vseh svojih razstavah. Piše tudi poezijo – v slovenščini; angleščino pa uporablja v vsakdanjosti, ko je treba hitro kaj povedati. V nemščini ne piše, uporablja jo le za performanse.
Možnosti za delovno nalogo 2: Prikažite ...	Eva Petrič vedno izpostavlja, da je Slovenka, poezijo piše v slovenščini, ker je ta bolj intimna, emocionalna. Ko pa je treba hitro kaj napisati, pa piše v angleščini, v tem jeziku predstavlja tudi svoje ideje, stališča, koncepte; v nemščini ne piše. Pisanje v slovenščini povezuje Eva Petrič tudi z najstnišimi leti, ko človek začenja izpovedovati čustva.
Možnosti za delovno nalogo 3: Ocenite ...	Lastna ocena maturantke/maturanta: pro: slovenščina ima v umetnosti svoje mesto, contra: slovenščina v svetovnem merilu ne igra nobene vloge, če hočeš kaj veljati, se moraš predstaviti v angleščini – glej pogovor z Evo Petrič – glej odgovor na prvo vprašanje.

Tema:	Šport in zdrava prehrana
Naslov:	Brez zajtrka v šolo?
Besedilna vrsta:	Mnenjski govor
Obseg:	450–550
Pojasnila k situacijskemu kontekstu:	Povod: govor ob predstavitvi brošure <i>Gibanje in zdrava prehrana</i> Vloga: zastopnica/zastopnik šole Naslovnik: učenke in učenci, profesorice in profesorji, odrasla publika
Izpolnitev naloge glede vsebine:	
Pisna dejanja, ki naj bodo izpolnjena s posebnim ozirom na besedilno vrsto:	(strnjena) obnova, opis, razlaga, utemeljitev
Jedrno sporočilo (jedrna sporočila)/pomembna posamezna sporočila priloženega besedila/priloženih besedil:	Zajtrk je najpomembnejši obrok dneva, ker se tako odrasli in mladostniki lahko bolje soočajo z obveznostmi, imajo več energije, se bolje koncentrirajo in imajo manj težav s čezmerno telesno težo.
Možnosti za delovno nalogo 1: Povzemite ...	Misli iz intervjuja z Vido Fajdiga Turk: Zajtrk je najpomembnejši obrok dneva. Brez zajtrka ljudje jedo več v popoldanskih in večernih urah. Telo s tem obrokom dobi več energije, več vitaminov, glukoze in hranilnih snovi. Prevladujejo pozitivni učinki, predvsem na učenje, umirjenost v šoli, koncentracijo, logiko, aritmetiko. Po raziskavah zajtrkuje skoraj polovica mladostnikov. V šolah ni organiziranega zajtrka kakor na primer na Švedskem. Za zajtrk priporočajo polnovredne žitne izdelke, rastlinske namaze, beljakovinska živila, zelenjavo in sadje.
Možnosti za delovno nalogo 2: Utemeljite ...	Pričakuje se predvsem individualna obdelava teme. Iztočnice so lahko primeri iz priloženega besedila: Vpliv zajtrka na učence in učenke: večji uspeh pri reševanju nalog, logično sklepanje, aritmetika, reševanje problemov, večja pozornost in spomin. Ker dobi telo potrebno energijo, se izboljša tudi splošno počutje. Kdor redno zajtrkuje, nima toliko težav s čezmerno telesno težo.

Možnosti za delovno nalogo 3: Predlagajte ...	Pričakuje se povsem individualna obdelava teme, samostojno podajanje primerov iz lastnih izkušenj, prepričljiva predstavitev, nasvet pri primerih za zdrav zajtrk. Kandidat/kandidatka lahko iz besedila povzame primere in doda nadaljnje primere za zdravo prehrano. Lahko pa tudi priporoča projekte in ideje za zdrav zajtrk v šoli.
---	--

Tema:	Šport in zdrava prehrana
Naslov:	Gibanje za zdravje in užitek
Besedilna vrsta:	Povzetek
Obseg:	270–330
Pojasnila k situacijskemu kontekstu:	Povod: predstavitev športnika na šolskem športnem dogodku <i>Gibanje in zdrava prehrana</i> Vloga: soorganizator/soorganizatorica dogodka Naslovnik: udeleženci/udeleženke dogodka
Izpolnitev naloge glede vsebine:	
Pisna dejanja, ki naj bodo izpolnjena s posebnim ozirom na besedilno vrsto:	obnova, pripoved
Jedrno sporočilo (jedrna sporočila)/pomembna posamezna sporočila priloženega besedila/priloženih besedil:	Misli v intervjuju: Tek igra v življenju Urške Ahac pomembno vlogo. Po smučanju se je odločila zanj, ker ji je pri športu pri srcu predvsem vzdržljivost. Pri teku spoznava sebe in želi presegati meje, pri čemer še vedno išče odgovore na to vprašanje. Med tekom išče odgovore na stvari, ki jo težijo. Tek ni edini šport, zato tudi ne doživlja monotonosti. Trenira po navdihu in ni dneva, ko se ne bi gibala. Urška Ahac sodeluje pri polmaratonih in maratonih, udeležila se je tudi teka brez cilja. Prehranjuje se zdravo, vmes tudi greši. V prihodnje se bo posvetila tekom v gorah. Želi teči brez bolečin in v sebi najti pravilno dozo treninga. Poleg športnih dejavnosti fotografira in piše blog. Po študiju že dela v zasebnem podjetju kot kinezioterapevtka in lahko povezuje delo s športom.
Možnosti za delovno nalogo 1: Predstavite ...	Informacije v priloženem besedilu: ■ intervju s tekačico Urško Ahac ■ naslov: <i>Na štiri oči z Urško Ahac</i> ■ objava na spletni strani revije <i>Tekač</i>, 15. aprila 2016, prevzeto 16.10.2016 ■ avtorica: Tina Ambrožič Primer skrajšane informacije: Tina Ambrožič, novinarka revije <i>Tekač</i>, se je aprila 2016 pogovarjala s tekačico Urško Ahac o njeni tekaški strasti. Prvi polmaraton je Urška Ahac zaključila v času 1 h 37 min; 3. mesto pri Soča Outdoor 29 km trailu; 2015 prvi maraton v Ljubljani s časom 3 h 37 min; udeležba pri teku na 85 km.

	V prihodnje udeležba na gorskih tekih (GM4O, Soča Outdoor maraton, Risnjak Trail, Učka Trail), en cestni maraton in Redbull WingsForLife. Želi teči brez bolečin, pravilno dozirati trening. Nadaljnji podatki po oceni kandidata/kandidatke.
Možnosti za delovno nalogo 2: Navedite ...	Kandidat/kandidatka sestavi informacije: Vsebinska zgradba teme, o kateri se govori: ■ osebno: osebni podatki o opremi in tekaških dosežkih ■ osebni vzgibi za tek ■ razvoj njene tekaške dejavnosti ■ potek treningov ■ ukvarjanje z drugimi športnimi panogami ■ želje v prihodnosti ■ ostali konjički Mogoče navedbe: S tekom občuti, da naredi nekaj zase. Premaguje dolžine in dosega meje. To vprašanje je vzgib za tekanje naprej. S tekom se sama bolje spoznava, išče odgovore na odprta vprašanja, je potrpežljivejša. Spoznava nove prijatelje. Upošteva naraven timing. Rada kolesari, ima rada gorske ture pozimi, po mestu se premika z langboardom, poleti pa wakea. Rada fotografira in piše blog. Rada se družijo z ljudmi, predvsem s podobno mislečimi. Nadaljnji podatki po izbiri kandidata/kandidatke.
Možnosti za delovno nalogo 3: Opišite ...	Mogoče navedbe: Ne trenira po določenem času, temveč po lastnem vzgibu. Načelno trenira petkrat na teden, pozimi si namesto športnih copat nadene turne smuči, poleti tudi kolesari. Rada trenira razne športne panoge, da ne pride do monotonosti. Motiviranje za šport je preprosto, ker ni dneva, da se ne bi športno udejstvovala na prostem. Glavna motivacija so narava, hribi in gore. Teče večinoma sama in ob tem posluša glasbo. Med tekom se zatopi vase.

Tema:	Voda
Naslov:	Varčevanje z vodo
Besedilna vrsta:	Razprava
Obseg:	405 – 495
Pojasnila k situacijskemu kontekstu:	–
Izpolnitev naloge glede vsebine:	
Pisna dejanja, ki naj bodo izpolnjena s posebnim ozirom na besedilno vrsto:	ocena, opis, razlaga, utemeljitev
Jedrno sporočilo (jedrna sporočila)/pomembna posamezna sporočila priloženega besedila/priloženih besedil:	Pomembnost vode za vsakdanje življenje in dejstvo, da se je največ porabi za pridelavo in predelavo hrane. Prvi grafikon prikazuje vodni odtis, to je celotna količina vode, ki jo porabi veganec, vegetarijanec in mesojedec. Drugi grafikon prikazuje povprečno rabo vode v gospodinjstvu na prebivalca. Ker pitne vode primanjkuje v določenih predelih sveta, nam ne sme biti vseeno, koliko je porabimo, temveč moramo kar se da zmanjšati porabo vode.
Možnosti za delovno nalogo 1: Opišite ...	■ Voda je dobrina, ki se je dandanes čedalje manj zavedamo. Služi nam pri našem vsakdanjem življenju (kuhanje, umivanje ...), a je zanimivo dejstvo, da se je največ porabi pri pridelavi in predelavi hrane, torej za namakanje polj, napajanje živine in v tehnoloških postopkih pri proizvodnji hrane, pri čemer govorimo o t. i. vodnem odtisu. Vrednost slednjega je pomembna predvsem za države, ki so revnejše z vodo. ■ Z grafikona je razvidno, da je vodni odtis največji pri mesojedcih, najmanjši pri veganih, srednjo vrednost pa dosegajo vegetarijanci. ■ 22. marca 2016 smo obeleževali svetovni dan vode, v sklopu katerega je bila tema tudi Voda in delovna mesta, saj je milijarda in pol svetovnega prebivalstva zaposlena v sektorjih, povezanih z vodo. ■ Avstrija je glede na mednarodne razmere pri oskrbi in kvaliteti pitne vode na odličnem mestu, saj daje veliko pozornost na varčno ravnanje z vodo, s čimer ohranja naravne vire. ■ Drugi grafikon prikazuje povprečno porabo vode v gospodinjstvu v odstotkih na prebivalca v enem dnevu. Jasno je, da se porabi največ vode na stranišču (29,5 %), sledi kopanje in pranje (19,6 %), pralni stroj porabi malo manj, in sicer 18,6 %. Še manj, tj. 15 % vode se porabi v kuhinji, za nego telesa pa 12,8 %, najmanj vode pa porabi pomivalni stroj (2,2 %).

Možnosti za delovno nalogo 2: Razmišljajte ...	Kandidati oz. kandidatke iščejo rešitve za zmanjšanje vodnega odtisa pri posamezniku. Mogoče so različne rešitve, kot npr.: ■ Samooskrba s hrano. ■ Zmanjšanje količine zaužitega mesa. ■ Večji vnos sadja in zelenjave v prehrano.
Možnosti za delovno nalogo 3: Ovrednotite ...	Kandidati oz. kandidatke samostojno ocenijo pomen osveščanja ljudi o zmanjšanju vodnega odtisa. Mogoči oceni: ■ Pomen osveščanja ljudi o vodnem odtisu bo vse večji, saj posamezniki vse več delajo in vse bolj kupujejo predelano hrano. ■ Ker je večina ljudi mesojedcev, je pomen osveščanja še večji.

Tema:	Voda
Naslov:	Voda – vir življenja
Besedilna vrsta:	Odprto pismo
Obseg:	315–385
Pojasnila k situacijskemu kontekstu:	Povod: prispevek za natečaj <i>Voda – vir življenja</i> Vloga: sodelujoči na natečaju Naslovnik: koroška deželna vlada
Izpolnitev naloge glede vsebine:	
Pisna dejanja, ki naj bodo izpolnjena s posebnim ozirom na besedilno vrsto:	obnova, opis, pripoved, razlaga, utemeljitev
Jedro sporočila (jedra sporočila)/pomembna posamezna sporočila priloženega besedila/priloženih besedil:	Voda je naravna, javna dobrina. Na svetu milijarda ljudi nima dostopa do čiste pitne vode. Ker je pitne vode iz različnih vzrokov vse manj in se s tem povečuje njena ekonomska vrednost, voda ne sme priti v roke pohlepnih korporacij ali posameznikov. Treba je poskrbeti za to, da ima vsak človek pravico do čiste vode (država). Za to se zavzema projekt <i>Blue Planet project</i> , resolucijo je sprejela skupščina Združenih narodov. Ekonomist Peter Brabeck s svojim dokumentarcem <i>Ustekleničeno življenje</i> prikaže resnico o <i>Nestléjevem</i> poslu z vodo.
Možnosti za delovno nalogo 1: Povzemite ...	■ Voda je naravna dobrina, ki jo nekatere korporacije kot npr. <i>Nestlé</i> – največji svetovni proizvajalec hrane in pijač – spretno izkoriščajo za svoj zaslužek v najrevnejših državah in zanjo postavijo najvišjo ceno. Ekonomist Grabeck, ki je do nedavnega sodeloval z <i>Nestlé</i>, je menil, da je privatizacija vode pravilna rešitev, kljub temu da se je zavedal dejstva, da je voda imenovana za javno pravico. ■ Švicarska raziskovalna novinarja, Gehriger in Schnell, sta šla na teren in želela preveriti dobronamernost in trajnostno naravnost podjetja <i>Nestlé</i>, za kar se samo označuje na svoji spletni strani. Izkazalo se je, da je vodovod, ki ga je <i>Nestlé</i> postavil v Etiopiji, v zanemarjenem stanju, podporo pa prejema le še s strani neke neprofitne organizacije. ■ Dandanes umazana voda povzroči veliko število obolenj in smrtnih žrtev. Soustanoviteljica projekta <i>Blue Planet project</i> Kanadčanka Maude Barlow si prizadeva za uveljavitev človekove pravice do vode, kar je pred štirimi leti s sprejetjem resolucije že storila skupščina Združenih narodov.
Možnosti za delovno nalogo 2: Pojasnite ...	Možna pojasnila: ■ Če bodo z vodo razpolagala privatna podjetja, lahko pričakujemo njihovo osredotočenost le na dobiček in ne na njeno kakovost, kar ima lahko za posledice številna obolenja.

	■ Privatna podjetja bodo cene vodne oskrbe zvišala in posamezniki, ki so že sedaj na robu preživetja, ne bodo mogli več plačevati za to oskrbo. ■ Začel se bo boj za območja, ki so bogata z vodo.
Možnosti za delovno nalogo 3: Ocenite ...	Samostojna ocena kandidata/kandidatke, kot npr.: Problematika trgovanja z vodo je velika, saj je voda kot taka osnova številnim človekovim potrebam in dejavnostim, kot npr. za higieno, prehrano, energetski vir, turizem, gospodarstvo. Če bomo začeli trgovati z vodo, je ne bomo več videli kot naravno dobrino, temveč le kot stvar, ki jo je mogoče prodajati in kupovati. S tem se bo izgubil občutek za kakovost.
Možnosti za delovno nalogo 4: Nakažite ...	Kandidati/kandidatke nakažejo rešitve, kot so npr. naslednje: ■ Stroka naj razvije tehnologijo za različne sisteme pridobivanja in ohranjanja vode v sušnih in revnih državah. ■ Korporacije, ki služijo na račun trgovanja z vodo, naj plačajo višji davek, ki se ga nato vlaga nazaj v določeno pokrajino z namenom ohranjanja njenih naravnih danosti. ■ Strožji nadzor bi bil gotovo koristen, namesto da so danes novinarji tisti, ki razkrijejo marsikatero napačno delovanje večjih podjetij, poleg tega bi morale biti kazni za kršitelje zelo visoke oz. drastične, kot npr. zaprtje podjetja.